ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

_______________Պատմության___________________________
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Ֆ.Վ.Մովսիսյան /Ա.Ա.Հ/

____

Արձանագրություն №___15__

«_18_» _մայիսի,_2023__ թ.

Պ/Բ- 041 -ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՈՒ ԱԴՐԲԵՋԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ __011401.00.6 – Մասնագիտական մանկավարժություն /Պատմություն ___
/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ __011401.18.6 - Պատմություն__________
/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ _____բակալավր___________________________
/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ ____պատմության___________________________
/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ _____________հեռակա _________________
/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ

հեռակա __4-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ ______

Դասախոս(ներ)՝ Ղուլյան Յուրիկ______________
/անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե Yura.ghulyan@mail.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում.

«Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմություն» դասընթացը կարևորվում է պատմության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է «Պատմություն» կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

Դասընթացի նպատակն է ուսանողներին ծանոթացնել Վրաստանի ու Ադրբեջանի նոր շրջանի կարևորագույն իրադարձություններին:

1. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները պատմության վերաբերյալ:
2. Ուսանողներին սովորեցնել գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:
3. Նախապատրաստել մանկավարժական հետագա գործունեության:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների տեսական գիտելիքների, **կարողությունների ու** հմտությունների առկայությունը

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունքները

«Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Գիտելիք և իմացություն

Ա1. Պատմագիտության բովանդակության, զարգացման փուլերի, պատմության իմաստի և նշանակության իմացություն, ազգային և համաշխարհային պատմագիտական հայեցակարգերի և պատմական գործընթացների հիմնարար և ժամանակակից հասկացությունների, տեսությունների ու մեթոդների իմացություն,

Ա2. Հայաստանի հարակից երկրների պատմության ընթացքի, փուլերի, կարևորագույն իրադարձութեւնների, պատմական մտքի, պատմական առանձին

դպրոցների և ուղղությունների ներկայացուցիչների պատմագիտական հայացքների և հիմնական գաղափարների, ավանդական և նոր տեսությունների իմացություն,

Ա3. Պատմական սկզբնաղբյուրների, նրանց պարունակած փաստերի վավերականության ստուգման մեթոդների իմացություն,

Ա4. Հայաստանի հարակից երկրների պատմության, հայ-ադրբեջանական, հայ-վրացական հարաբերությունների իմացություն, հարևան երկրների՝ տարածաշրջանային զարգացումներում ու միջազգային քաղաքականության մեջ ունեցած դերի ու նշանակության ընկալում,

Բ. Գործնական մասնագիտական կարողություններ

Բ1. Կոնկրետ տեսական գիտելիքները կիրառելով՝ պատմական իրողությունները հասկանալու, փաստերն ու երևույթները համեմատելու, պատմական զարգացման փուլերն ու դրանց օրինաչափությունները համադրելու և համակողմանի գնահատելու, վերլուծելու, դիրքորոշումներ ձևակերպելու կարողություն,

Բ2. Պատմության վերաբերյալ բազմաբնույթ գիտելիքների համակարգման և տեսական վերլուծության, սեփական դիրքորոշումը փաստարկելու և ինքնուրույն հետևություններ անելու կարողություն,

Բ3. Ուսուցման և դաստիարակության ժամանակակից մեթոդների ու տեխնոլոգիաների կիրառման կարողություն, մանկավարժական հմտություններ:

Գ. Հաղորդակցման, ՏՀՏ և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

Գ1. Գրավոր և բանավոր խոսքը տրամաբանորեն ճիշտ ձևակերպելու, իր աշխատանքը գիտական հիմունքներով կազմակերպելու կարողություն,

Գ2. Անհրաժեշտ տեսություններ, մեթոդներ և ժամանակակից գործիքակազմ գործնականում կիրառելու կարողություն, այդ թվում՝ տեղեկատվական և հաղորդակցման տեխնոլոգիաներ՝ մասնագիտական ոլորտում խնդիրների վերաբերյալ դիրքորոշում արտահայտելու կամ խնդիրներին նպաստող հիմնարար գործոնները վերլուծելու և աշխատանքը դյուրացնելու նպատակով,

Դ. Ընդհանրական (փոխանցելի) կարողություններ

Դ1. Ընթացիկ իրադարձություններն ու գործընթացները և անցյալի ու ներկայի փոխհարաբերությունները գնահատելիս քննադատական և ինքնաքննադատական մտածողություն դրսևորելու ունակություններ,

Դ2. Պատմության վերաբերյալ գիտելիքներն ու արդյունքները համադրելու և պատմագիտական գիտելիքի միջազգային չափանիշներին և չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու, ինչպես նաև պատմագիտական գիտելիքի միջազգային

ձեռքբերումները տեղայնացնելու և տեղական (ազգային) առանձնահատկությունների հետ համադրելու կարողություն,

Դ3. Մասնագիտական ոլորտի խնդիրները բացահայտելիս և լուծումներ առաջադրելիս ստեղծագործական մոտեցում ցուցաբերելու, ինչպես նաև նոր իրավիճակներին համապատասխան որոշումներ կայացնելու և սովորելու կարողություն:

Դ4. Գիտելիքների և կարողությունների բավարար մակարդակ՝ բարձրագույն կրթության երկրորդ մակարդակում «Պատմություն» մասնագիտությամբ ուսումը շարունակելու համար:

Ե. Ինքնուրույնություն և պատասխանատվություն

Ե1. Պատմաբանի մասնագիտական և էթիկական պատասխանատվության գիտակցելու և հանրային գործընթացների վրա հետազոտական արդյունքների հիման վրա կատարվող որոշումների ազդեցությունը ընկալելու կարողություն:

Ե2. Ազգի և պետության հանդեպ անձնական պատասխանատվություն ստանձնելու, իր գործունեությամբ ազգային և համամարդկային արժեքների տարածմանը նպաստելու կարողություն:

Ե3. Ունակ է իր կրթական պահանջմունքները բացահայտելու և հետագա ուսումնառության վերաբերյալ ինքնուրույն որոշում կայացնելու ուն

5. **Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների.**

«Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել իր մասնագիտական գործունեության ընթացքում, դպրոցում, արխիվում, թանգարանում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և պատմության ուսումնասիրման բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. **Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը**

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարություններ (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)		**3 կրեդիտ/90 ժամ**

Աշխատանքի տեսակը	**ժամաքանակ**	**ժամաքանակ**
Դասախոսություն		8
Գործնական աշխատանք		
Սեմինար պարապմունք		4
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք		108
Ընդամենը		120
Ստուգման ձևը՝ ստուգարք		

7. <u>Ուսումնական աշխատանքների տեսակները</u>.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Սեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Սեմինարի ընթացքում ուսանողները

քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Սեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակությանհարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **<u>Լաբորատոր աշխատանքները</u>** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսւթյուն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդոլոգիան:

  Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրա-կացություն
- **<u>Ինքնուրույն աշխատանքը</u>** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

  Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են
  - <u>Ռեֆերատ</u> – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռ-նարկներ և այլն):
  - <u>Գործարար խաղեր</u> – պայմանական իրավիճակներում սոցիալ-տնտեսական համակարգերի և մարդկանց մասնագիտական գործունեության կառավարման գործ-ընթացների նմանակեղծային մոդելավորում՝ առաջացող հիմնախնդիրների ուսում-նասիրման և լուծման նպատակով:
  - <u>Զեկույց</u> – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
  - <u>Հարցազրույց</u> – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են**՝ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր....

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և իրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում,

փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում....

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների

հ/հ	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	**Վրաստանը 17-րդ դարից մինչև 19-րդ դարի վերջը**	2				
2.	**Վրաստանի դեմոկրատական հանրապետությունը 1918-1920թթ.**		2			
3.	Վրաստանը 20-րդ դարի 20-ական թվականներից մինչև մեր օրերը	2				
4.	**Արևելյան Անդրկովկասը 17-րդ դարից մինչև 20-րդ դարի սկիզբները**	2				
5.	**Ադրբեջանի դեմոկրատական հանրապետությունը 1918-1920թթ.**		2			
6.	**Ադրբեջանը 20-րդ դարի 20-ական թվականներից մինչև մեր օրերը**	2				
ԸՆԴԱՄԵՆԸ 12 ժամ						

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

հ/հ	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	1. Բայրամյան Հ., Ակնարկներ վրաց նոր գրականության պատմության, 2. Բայրամյան Հ., Վրաց գրականությունը 5-19-րդ. դդ., հ. Ա, 3. Գալոյան Գ.Ա., Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները, 4. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցիե, 5. Զոհրաբյան Է.Ա., Նախիջևանյան հիմնախնդիրը և Հայաստանի «դաշնակիցներըե, 6. Էնաեթոլլահ Ռէզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ 7. Էնաեթոլլահ Ռէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, 8. Հայ-վրացական գրական, պատմամշակութային հարցերը վրաց մամուլում 1988-90 թթ.: Նյութերի ժողովածու, 9. Մելքոնյան Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին, 10. Մարգարյան Հ.Գ., Հյուսիսային Հայաստանի և Վրաստանի ԺԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր, 11. Մարտիրոսյան Վ.Մ., Հայ և վրաց ժողովուրդների համագործակցությունը ազատագրական պայքարում, 18-րդ դ.արի 20-ական թթ., 12. Մանասյան Ա.Ս., Ղարաբաղյան ազատամարտը հայոց քաղաքական գիտակցության հայելում, 13. Սարդարյան Կ., Հայ-վրացական հարաբերությունները: 1918–1921թթ,	Երևան, 1983: Երևան, 2007: Երևան, 1978: Երևան, 1963: Երևան, 2002: Երևան, 1994: Երևան, 2003: Երևան, 2001: Երևան, 2003: Երևան, 1980: Երևան, 1980: Երևան, 1971: Երևան, 2003: Երևան, 2001:

	14. Սիմոնյան Ա.Հ., Զանգեզուրի գոյամարտը, 15. Սիմոնյան Հ. Դ., Ազատագրական պայքարի ուղիներում, 16. Վիրաբյան Վ., Հայ-վրացական պատերազմը, ՀՀ կառավարության ռազմաքաղաքական գործունեությունը և կուսակցությունները, 17. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, 18. Армяно-азервайджанские отношения: реалии и перпективы, 19. Акчавадзе З.В., Очерки экономической истории Грузии первой половины 19 в., 20. Амиракашвили Ш.Я., История грузинского искусства, 21. Грузия, Проблемы и перспективы развитая, под ред. Е.М.Кожокина т. 2, 22. Игорь Мерыхува, ОБ Авхазах и Авхазии (историческая справка). 23. История Азервайджана, в 2-х томах, 24. История Грузии, 25. Лордкипанидзе М. Д., История Грузии 11-начала 13в., 26. Меликишвили Г.А., К истории Древней Грузии, 27. Народы Кавказа, т. 2, 28. Очерки истории Грузии, т. 1-2,	Երևան, 2000: Երևան, 1999: Երևան, 2003: Երևան, 1993 : Ереван, 2001. Тбилиси, 1966. М. 1963. М. 2002. Сухуми, 1993. Баку, 1954. Тбилиси, 1962 . Тбилиси, 1976. Тбилиси, 1959. М., 1962. Тбилиси, 1988-1989.
2.		
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	1.Ավետիսյան Հ., Հայկական հարցը 1918 թվականին, 2.Արամայիս, Ղարաբաղի տագնապը, 3.Ղաղայան Խ., Հայերը և Բաքուն,	Երևան, 1997: Երևան, 1993: Եր., 2006:

<table>
<tr>
<td></td>
<td>4.Զոհրաբյան Է., Նախիջևանյան հիմնահարցը և Հայաստանի «դաշնակիցները» (1918 թ. դեկտեմբեր – 1920 թ. ապրիլ),
5.Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ.

6.Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը,
7.Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն,

8.Մովսեսովա Ի., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը,
Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ.,

Գեղամյան Վ., Էլբակյան Է., Ժամանակակից Ադրբեջան, Երևան, 2019:

9.Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг.,

10Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10,

11.Балаев А., Мамед Эмин Расулзаде, (1884-1955),

12. Борьба за победу րоветской власти в Азрбайджане 1918-1920 гг.,

14.Волхонский М., Муханов В., По следՈм Азербайджанской

15.Ишханян Б., Великие ужаси в гор. Баку,

16.История Армении,

17.Токаржевский Е.А., Из истории иностранной интервенции и гражданской войны в Азербaղджане,

18.Туманян М., Дипломатическая история Республики Армения 1918-1920гг.,
19.Шахатунян А., Административный передель Закавказского края,</td>
<td>Երևան, 2002:
Եր., 2011:
Երևան, 1993:
Երևան, 2009:
Париж, 1923.
Берлин, 1923.
М., 2009.
Баку, 1967.
ըՈՍց, 1998.
Тифлись, 1920.
Ереван, 2000.
Баку, 1957.

Ереван, 2012.

Тифлись, 1917.</td>
</tr>
</table>

2.		
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.		
2.		

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Գրականություն
Վրաստանը 17-րդ դարից մինչև 19-րդ դարի վերջը	Ներկայացնել Արևելյան Վրաստանը 17-րդ դարում: Վրաց ժողովրդի պայքարն իր անկախության համար, Գեորգի Սաակաձե: Քարթլիի և Կախեթի թագավորությունների դերը երկրի հետագա միավորման ասպարեզում: Քարթլին և Կախեթը 18-րդ դարի առաջին քառորդում: Վախթանգ 6-րդ: Նադիր Շահը և Վրաստանը: Քարթլիի և Կախեթի թագավորությունների միավորումը: Հերակլ 2-րդի ներքին և արտաքին քաղաքականությունը: Գեորգիևյան համաձայնագիրը 1783 թ. և Վրաստանի կողմից Ռուսաստանի հովանավորության ընդունումը: Վրացական թագավորության վերացումը 1801 թվականին և Արևելյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին: Վրաստանը ռուսական տիրապետության առաջին տասնամյակներին: Ցարիզմի գաղութային լծի ուժեղացումը և պայքարը դրա դեմ: Ապստամբությունները Քարթլիում /1804 թ./, Կախեթում /1812-1813 թթ./: 1832թ. դավադրությունը: Արևմտյան Վրաստանի բռնակցումը Ռուսաստանին: Սամեգրելոյի, Գուրիայի, Աբխազիայի և Սվանեթի իշխանությունների վերացումը:	2	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն, История Грузии, Тбилиси, 1962.Գալոյան Գ.Ա., Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները, Երևան, 1978: Акчабадзе З.В., Очерки экономической истории Грузии первой половины XIX века, Тб., 1966 Гугушвили П. В., Развитие промышленности в Грузии и Закавказье в XIX- XX вв., т. 1, Тб., 1957 Бакрадзе Г. К-, Возникновение и развитие капиталистической промышленности в Грузии в XIX в., Тб., 1958, Համացանց

	Ցարիզմի ձեռնարկած փոփոխությունները տնտեսության, մշակույթի, եկեղեցու բնագավառներում և դրանց նպատակները: Վրաստանի տնտեսական, քաղաքական և մշակութային կապերի ընդլայնումը Ռուսաստանի և արտասահմանյան երկրների հետ: Ճանապարհների, երկաթուղու, ծովային երթևեկության զարգացումը և դրանց դերը երկրի տնտեսական կյանքում: Սոցիալ-տնտեսական հարաբերությունների զարգացման առանձնահատկությունները 19-րդ դարի երկրորդ կեսին: Պայքար ճորտատիրության դեմ 19-րդ դարի 50-ական թթ.: Սամեգրելոյի գյուղացիական ապստամբությունը: Ճորտատիրական իրավունքի վերացումը Վրաստանում 1864-1871 թթ.:Կապիտալիստական հարաբերությունների զարգացումը Վրաստանում: Վրացական քաղաքական կուսակցությունների կազմավորումը: Վրաստանի սոցիալ-ժողովրդավարական /Մեսամե դասի կազմակերպությունը/, սոցիալիստ-ֆեդերալիստների, ազգային ժողովրդավարների կուսակցությունները: Վրաստանը ռուսական առաջին հեղափոխության տարիներին:		

2.	Վրաստանը 20-րդ դարի 20-ական թվականներից մինչև մեր օրերը	Ներկայացնել Ներկայացնել Խորհրդային իշխանության առաջին ձեռնարկումները առևտրի, բանկերի, երկաթուղիների, և արդյունաբերական ձեռնարկությունների ազգայնացման ուղղությամբ: Հողի մասնավոր սեփականության վերացումը:	2	История Грузии, Тбилиси, 1962.. Վրաստանի պատմություն,Հարակից երկրների պատմություն, համացանց

		Վրաստանը Անդրֆեդերացիայի կազմում: Վրաստանը և ԽՍՀՄ կազմավորումը: Վրաստանի դիրքորոշումները ազգային հարցում:Բռնի կոլեկտիվացումը Վրաստանում: Ինդուստրացման գործընթացը Վրաստանում: Անդրֆեդերացիայի վերացումը և Վրաստանի՝ որպես առանձին միութենական հանրապետության հռչակումը 1936 թ.: Քաղաքական բռնությունները Վրաստանում 1930-ական թթ.: Մշակույթի առաջընթացը, Վրաստանի գիտությունների Ակադեմիայի ստեղծումը (1941թ.):Վրաստանը 1941-1945 թթ.: Վրաց ժողովրդի մասնակցությունը Հայրենական մեծ պատերազմին: Գյուղատնտեսությունը ու արդյունաբերությունը Վրաստանում ետ-պատերազմյան ժամանակաշրջանում:Հասարակական-քաղաքական կյանքը, մեգրելական գործը 1946 թվականին: 1950-ական թթ. քաղաքական բռնությունները: Մշակույթը 1950-ական թթ.:Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական զարգացման առանձնահատկությունները 1960-80-ական թթ.: Վրաստանը ԽՍՀՄ փլուզման գործընթացներում: Երկրի պետական անկախության վերականգնումը: Ազգային հիմնահարցը և ազգամիջյան կոնֆլիկտները Վրաստանում: Վրաստանի և Հայաստանի հանրապետությունների քաղաքական, տնտեսական փոխհարաբերությունները արդի փուլում: Վրաստանի		

		Հանրապետության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը ետխորհրդային տարիներին: «Վարդերի հեղափոխությունը»: Նախագահական ընտրությունները Վրաստանում 2008 թ. հունվարին, 2008թ. ռուս-վրացական պատերազմը		
3	Արևելյան Անդրկովկասը 17-րդ դարից մինչև 20-րդ դարի սկիզբները	Ներկայացնել Արևելյան Անդրկովկասի տնտեսական ու քաղաքական դրությունը, Արևելյան Անդրկովկասի կիսանկախ խանությունները, շահական կառավարման համակարգը: Ներկայացնել 1804-1813 թթ. ռուս-պարսկական պատերազմը և Գյուլիստանի հաշտության պայմանագիրը: Արևելյան Անդրկովկասի խանությունների միացումը Ռուսաստանին: Վարչական փոփոխությունները Անդրկովկասում 19-րդ դարի 40-ական թ.: 1840-ական թվականների ռեֆորմները: Գյուղատնտեսությունը նախառեֆորմյան շրջանում: 1860-70-ական թթ. ռեֆորմները: Իրավիճակը ճորտատիրական իրավունքի վերացումից հետո: Ներկայացնել Ազգամիջյան հարաբերությունները Արևելյան Անդրկովկասում 20-րդ դարի սկզբին: Բաքուն որպես բազմազգ արդյունաբերական կենտրոն: Հայ-թաթարական կռիվները 1905-1906 թթ.: Հեղափոխական ու բանվորական շարժումները 1907-1914թթ.: Անդրկովկասը 1917 թ. փետրվարյան հեղափոխությունից հետո: Հոկտեմբերյան հեղաշրջումը Ռուսաստանում: Բաքվի կոմունան: Անդրկովկասյան կոմիսարիատ:	2	История Азербайджана, в 2-х томахм, Баку, 1954. История Азербайджана с древнейших времён до начала XX в. — Баку: 1995. Էնաեթուլլահ Ռեզա, Ազրբայջան և Առան, Երևան, 1994:Բայբուրդյան Վ., Իրանի պատմություն, Երևան,2003 Հայկական աղբյուրները Աղա Մոհամմադ-խանի Անդրկովկասյան արշավանքների մասին 1795-1797թթ., 1981: Новосельцев А. П.. Пашуто В. Т., Черепнин П. В., Пути развития феодализма (Закавказье, Сред-няя Азия, Русь, Прибалтика). М., 1972, Азербайджан в годы первой русской революции, Баку, 1965 .Դաղայան Խ., Հայերը և Բաքուն, Երևան 2006: .Մովսեսովա Ի., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Ստեփանյան Գ., Բաքու քաղաքի հայության պատմություն, Երևան, 2011,

		Թուրքական զորքերի ներխուժումը Անդրկովկաս և հայերի կոտորածները Բաքվում 1918թ. սեպտեմբերին: Կոմունայի պարտությունը:		
4.	**Ադրբեջանը 20-րդ դարի 20-ական թվականներից մինչև մեր օրերը**	Ադրբեջանի նվաճողական քաղաքականությունը խորհրդայնացումից հետո: Նրա հակահայկական քաղաքականությունը. Արցախի, Նախիջևանի, Զանգեզուրի խնդիրը: Ադրբեջանի Կառավարության 1920թ. նոյեմբերի 30-ի որոշումը: 1921թ. մարտի 16-ի Մոսկվայի պայմանագիրը, Նախիջևանի անջատումը Խորհրդային Հայաստանից: Արցախի բռնակցումը Ադրբեջանին 1921թ. հուլիսի 5-ին: Ներկայացնել Սոցիալ-տնտեսական վերափոխությունները Ադրբեջանում խորհրդայնացումից հետո: Ադրբեջանը Անդրֆեդերացիայի և ԽԱՀՄ կազմում 1921-1936 թթ.:Ազգային խնդիրը Ադրբեջանում: Ադրբեջանական իշխանությունների վարած ազգայնամոլ, հակահայկական քաղաքականությունը: Նախիջևանի Ինքնավար Հանրապետության հայաթափումը, բռնարարքները հայության նկատմամբ ԼՂԻՄ-ում 1930-80-ական թթ.: Ադրբեջանը վերակառուցման և ԽԱՀՄ փլուզման ժամանակաշրջանում: Ազգային-ազատագրական պայքարի նոր վերելքը ԼՂԻՄ-ում 1988թ.: Հայկական կոտորածները Սումգայիթում: Հայերի նոր սպանդը Բաքվում /1990 թ./:Ադրբեջանի սանձազերծած պատերազմը ԼՂԻՄ-ի և Հայաստանի	2	Ստեփանյան Գ., Բաքու քաղաքի հայության պատմություն, Երևան, 2011, Բաղդասարյան Ա. Բ., Ադրբեջանական ՍՍՀ, Ե., 1972, Գեղամյան Վ., Էլբակյան Է., Ժամանակակից Ադրբեջան, Երևան, 2019: Համացանց *Рахман Мустафа-заде.* Две республики. Азербайджано-российские отношения в 1918-1922 гг. — М. 2006. Борьба за победу Советской власти в Азербайджане. Документы и материалы, Баку, 1967 Очерки истории коммунистических организаций Закавказья, ч. 1, 1883-1921 гг., Тб., 1967, Советский Азербайджан, Баку. 1958 Гаджизаде Абдурахим, Азербайджанская ССР, (Бяку), 1967

		Հանրապետության նկատմամբ: Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության հռչակումը 1991թ. սեպտեմբերին: Ադրբեջանի և ԼՂՀ-ի միջև 1994թ. հրադադարը և խաղաղ բանակցային գործընթացը: Ադրբեջանի Հանրապետության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը: Արցախյան հիմնախնդիրը այդ համատեքստում:Ադրբեջանի Հանրապետությունը արդի փուլում:2022թ. Սեպտեմբերի ադրբեջանական ագրեսիան 44-օրյա պատերազմը		

1.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

հ/հ	*Թեմա*	Ուսումնասիրվող հարցեր	*Ժամաքանակ*	Ստուգման ձևը	Գրականություն
1.	Վրաստանի Դեմոկրատական Հանրապետությունը1918-1920թթ.	Վրաստանի Դեմոկրատական հանրապետության ստեղծումը, ներքին ու արտաքին դրությունը, հարաբերությունները հարևան երկրներիհետ	2	բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962. .Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Բեռլին 1923: Սարդարյան Կ., Հայ-վրացական հարաբերությունները 1918–1921թթ., Երևան, 2001: Մելքոնյան Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին, Երևան, 2003: Վիրաբյան Վ., Հայ-վրացական պատերազմը: ՀՀ կառավարության ռազմա-քաղաքական գործունեությունը

					և կուսակցությունները, Երևան, 2003:Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993 :
2.	Ադրբեջանի Դեմոկրատական Հանրապետությունը 1918-1920թթ.	Ադրբեջանի հանրապետության ներքին ու արտաքին դրությունը, ազգամիջյան հարաբերությունները, հայ-ադրբեջանական ու վրաց-ադրբեջանական հարաբերությունները	2	բանավոր	Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ.Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, 2011, Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն,Երևան, 1993, Մովսեսովա Ի., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը,Երևան, 1992, Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ.,2009, Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Փարիզ, 1923, Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10, Բեռլին, 1923, Балаев А., Мамед Эмин Расулзаде, (1884-1955), Борьба за победу րоветской власти в Азрбайджане 1918-1920 гг., Բաքու, 1967, ԹպՍՌսՏՉ Հ., ԼրՑՏՐՌՙ ՉՏջվՌՍվՏՉպվՌՙ ԸջպՐոՈռՊՁՈվրՍՏռ ՐպրտցուՌՍՌ, Волхонский М., Муханов В., По следՈм Азербайджанской , Մոսկվա, 2007,Ишханян Б., Великие ужаси в гор. Баку, , Թիֆլիս, 1920: Азербайджанская Демократическая Республика (1918—1920). Внешняя политика. (Документы и материалы). — Баку, 1998,

1.1. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն

1.	Արևելյան Վրաստանը Հերակլ 2-րդի գահակալության շրջանում:	Հերակլ 2-րդը Քարթլի-Կախեթիի միացյալ թագավորության ղեկավար, Հերակլ 2-ի ներքին ու արտաքին քաղաքականությունը, իրականացրած բարեփոխումները	գրավոր	Կիսամյակի ընթացքում	բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն Համացանց
2.	Գեորգիևյան համաձայնագրի կնքումը (1783 թ.):	Վրաց-ռուսական հարաբերությունները, Գեորգիևյան համաձայնագրի ստորագրումը, Արևելյան Վրաստանի Ռուսաստանի հովանավորության տակ անցնելը	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն Համացանց
3.	Արևելյան Վրաստանի միացումը Ռուսաստանին(1801)	Գեորգի 12-րդի մահը, Պավել 1-ի , այնուհետ Ալեքսանդր1-ի հրովարտակների ընդունումը Արևելյան Վրաստանը Ռուսաստանի կազմի մեջ մտցնելու վերաբերյալ	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն Համացանց
4.	Վրաստանը և 1917թ. ռուսաստանյան փետրվարյան հեղափոխությունը:	1917 թվականի ռուսական բուրժուադեմոկրատական հեղափոխության արձագանքը Վրաստանում, վրաց ազգային խորհրդի ստեղծումը, վրացիները Անդրկովկասի հատուկ կոմիտեի կազմում	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն Համացանց

5.	Վրաստանի դեմոկրատական հանրապետության հռչակումը 1918 թ. մայիսի 26-ին:	Անդրկովկասյան Սեյմի լուծարումը, Ազգային խորհրդի կողմից Վրաստանի անկախության հռչակումը	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962.Հայաստանի հարակից երկրների պատմություն, Երևան, 1992 :Վրաստանի պատմություն Համացանց
6.	Հայ-վրացական հարաբերությունները ;	Դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը Վրաստանի ու Հայաստանի միջև, հայ-վրացական սահմանային խնդիրները	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962. .Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Բեռլին 1923: Սարդարյան Կ., Հայ-վրացական հարաբերությունները 1918–1921թթ., Երևան, 2001: Մելքոնյան Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին, Երևան, 2003:Туманян М., Дипломатическая история Республики Армения 1918-1920гг., , Ереван, 2012.Երևան, 2003:Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993 :

7.	Վրաց-ադրբեջանական հարաբերությունները ։	Սահմանային տարաձայնությունները Վրաստանի ու Ադրբեջանի միջև, իրենց անկախությունը Դենիկինի հնարավոր հարձակումից պաշտպանելու վրաց-ադրբեջանական պայմանագրի ստորագրումը	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962. .Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Բեռլին 1923։ Վրաստանի պատմություն,Հարակից երկրների պատմություն, համացանց Туманян М., Дипломатическая история Республики Армения 1918-1920гг., Ереван, 2012. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993 ։
8.	Վրաստանի խորհրդայնացումը ։	1920թ. Մայիսի 7-ի ռուս-վրացական համաձայնագրի ստորագրումը, Կարմիր բանակի մուտքը Վրաստան, երկրի խորհրդայնացումը	գրավոր		բանավոր	История Грузии, Тбилиси, 1962. .Авалов Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Բեռլին 1923։ Վրաստանի պատմություն,Հարակից երկրների պատմություն, համացանց
9.	Վրաստանը Է.Շավարդնաձեի նախագահության շրջանում ։	Է.Շավարդնաձեի վերադարձը Վրաստան, նրա նախագահության շրջանը, ազգամիջյան հարաբերությունների սրումը, աբխազական հարցը	գրավոր		բանավոր	Վրաստանի պատմություն, համացանց

10.	Վարդերի հեղափոխությունը	Պառլամենտական ընտրությունները Վրաստանում, Միխեիլ Սաակաշվիլին ընդիմության ղեկավար, վարդերի հեղափոխությունը	գրավոր		բանավոր	Վրաստանի պատմություն, համացանց
11.	Աբխազական խնդիրը	Աբխազական խնդրի վերաբացումը, ուժով աբխազներին ենթարկելու փորձերի ձախողումը, ռազմական գործողությունների ընթացքը, վնրացական զորքերի պարտությունը	գրավոր		բանավոր	Վրաստանի պատմություն, համացանց
12.	Իրադարձությունները Հարավային Օսեթիայում 2008 թվականի ռուս-վրացական պատերազմը	Վրացական զորքերի հարձակումը Հարավային Օսեթիայի վրա, Ռուսաստանի միջամտությունը, ռուսական զորքերի մուտքը Հարավային Օսեթիա, ռուս-վրացական պատերազմը	գրավոր		բանավոր	Վրաստանի պատմություն, համացանց
13.	Արդի շրջանի հայ-վրացական հարաբերությունները ։	Հայաստանի Հանրապետության ու Վրաստանի առնտրա-տնտեսական հարաբերությունները, միջպետական կապերը տարածաշրջանային համագործակցությունը	գրավոր		բանավոր	Համացանց

14.	Արևելյան Անդրկովկասը «Ադրբեջան» անվանադրելու խնդիրը:	Արևելյան Անդրկովկասի մուսուլմանական հանրապետության հռչակումը, թուրքական զորքերի կողմից Բաքվի գրավումը, Ադրբեջան պետության ստեղծումը	գրավոր		բանավոր	Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ.Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, 2011,Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն,Երևան, 1993, Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ.,2009, Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Փարիզ, 1923, Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10, Բեռլին, 1923, Балаев А., Мамед Эмин Расулзаде, (1884-1955), Борьба за победу թоветской власти в Азрбайджане 1918-1920 гг., Բաքու, 1967, ԹպՄՌսՏՉ Հ., ԼրՑՏՐՌӱ ՉՏջվՌՄվՏՉպվՌӱ ԸջպՐոՈռՊՋՈվրՄՏռ ՐպրտցոսՌՄՌ, Волхонский М., Муханов В., По следՌм Азербайджанской , Մոսկվա, 2007,Ишханян Б., Великие ужаси в гор. Баку, Թիֆլիս, 1920:

15.	Հայերի 1918թ. սեպտեմբերյան կոտորածները Բաքվում	Թուրքական զորքերի կողմից Բաքվի գրավումը, հայ բնակչության կոտորածը	գրավոր		բանավոր	.Ղաղայան Խ., Հայերը և Բաքուն, Ավետիսյան Հ., Հայկական հարցը 1918 թվականին, Երևան, 1997 Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, 2011,
16.	Արցախին, Զանգեզուրին, Նախիջևանին տիրելու Ադրբեջանի քաղաքականությունը 1918-1920թթ.:	Հայաստանից Ադրբեջանի տարածքային հավակնությունները, ռազմական ճանապարհով Արցախին, Զանգեզուրին, Նախիջևանին տիրելու Ադրբեջանի քաղաքականությունը	գրավոր		բանավոր	Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ.Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, 2011,Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն,Երևան, 1993, Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ.,2009, Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Փարիզ, 1923, Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10, Բեռլին, 1923,

17.	Ազգային փոքրամասնությունների հարցը Ադրբեջանում 1920-ից մեր օրերը	Խորհրդային Ադրբեջանի իր կազմում գտնվող ազգերի ադրբեջանականացման քաղքականությունը, Նախիջևանի հայաթափումը, Ղարաբաղը հայերից դատարկելու նրա քայլերը	գրավոր		բանավոր	Բաղդասարյան Ա. Բ., Ադրբեջանական ՍՍՀ, Ե., 1972 Советский Азербайджан, Баку. 1958 Гаджизаде Абдурахим, Азербайджанская ССР, (Бяку), 1967 Գեղամյան Վ., Էլբակյան Է. Ժամանակակից Ադրբեջան, Երևան, 2019, Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, 2011,
18.	Հայերի ցեղասպանությունը Սումգայիթում	Ղարաբաղյան շարժման նոր փուլը, Ադրբեջանի արձագանքը, Սումգայիթի հայության ցեղասպանությունը	գրավոր		բանավոր	Ժամանակակից Ադրբեջան, Երևան, 2019, Համացանց
19.	Հայերի կոտորածները Բաքվում	Ադրբեջանի կողմից Բաքվի հայ բնակչության 1990 թվականի հունվարյան կոտորածները	գրավոր		բանավոր	Ժամանակակից Ադրբեջան, Երևան, 2019 Համացանց

2. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Լսարան 1 հատ
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	Գրատախտակ, դիդակտիկ նյութեր, քարտեզներ, համակարգիչ
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

3. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառկման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի:

3.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

3.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Ստուգարքով ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի ընթացքում ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանը որոշող 2 ընթացիկ ստուգումների և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

3.3. Գնահատման չափանիշները.

- Տեսական գիտելիքները:
- Գործնական աշխատանքները……:
- Սեմինար պարապմունքները……:
- Ինքնուրույն աշխատանքը….:

«ՎԱՆԱՁՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Մասնագիտություն՝ **011401.00.6 - Մասնագիտական մանկավարժություն /Պատմություն**

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ **011401.18.6 – Պատմություն**

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/

Որակավորման աստիճան՝ բակալավր

/բակալավր, մագիստրատուրա/

ՀԵՌԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑՈՒՄ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	Պ/բ-041- Վրաստանի և Ադրբեջանի պատմություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	4-րդ տարի, 8-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	12	Դասախոսություն	8
			Սեմինար	4
			Լաբորատոր աշխատանք	

		Գործնական աշխատանք
	Ինքնուրույն	108
	Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը	ստուգարք	
Դասընթացի նպատակը	«Վրաստանի և Ադրբեջանի պատմություն» *առարկայի ուսուցումը նպատակ ունի.* 1. Ուսանողներին ծանոթացնել Վրաստանի և Ադրբեջանի նոր և նորագույն պատմության կարևորագույն իրադարձություններին: 2. Խորացնել և ընդլայնել ուսանողների ընդհանուր տեսական գիտելիքները Վրաստանի և Ադրբեջանի նոր և նորագույն պատմության վերաբերյալ: 3. Ուսանողներին սովորեցնել պատմահամեմատական մեթոդով կապեր ստեղծել հայոց պատմության և Վրաստանի ու Ադրբեջանի պատմության հետ: 4. Ձեռք բերած գիտելիքներն ու ունակությունները կիրառել պրակտիկ գործունեության մեջ:	
Դասընթացի վերջնարդյունքները	Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը. *Գիտելիք* ▪ Հայաստանի հարակից երկրների պատմությունը, հայ-ադրբեջանական, հայ-վրացական, հարաբերությունների ներկայիս մակարդակը, տարածքային խնդիրները, տարածաշրջանային զարգացումներում ու միջազգային քաղաքականության մեջ նրանց դերն ու նշանակությունը, ղարաբաղյան հիմնահարցի շուրջ ընթացող բանակցությունները: *Հմտություն* ● պատմության բնագավառում մասնագիտական գործունեություն իրականացնելու հմտություններ ● պատմական դեպքերի տրամաբանությունը, օրինաչափությունները, իրադարձությունների պատճառա-հետևանքային կապը հասկանալու ունակություն: ● մասնագիտական գիտելիքները գործնականում կիրառելու հմտություններ *Կարողունակություն* ● կոնկրետ տեսական գիտելիքների կիրառում պատմական իրողությունները հասկանալու համար ● ստացած գիտելիքների միջոցով համաշխարհային նորագույն քաղաքական զարգացումները հասկանալու կարողություն ● պատմական անցյալի դեպքերն ու	

	իրադարձությունները վերլուծելու, դրանց միջև ինքնուրույն եզրակացություններ, համեմատություններ, զուգահեռներ անցկացնելու կարողություն:
Դասընթացի բովանդակությունը	Թեմա 1. Վրաստանը 17-րդ դարի սկզբներից մինչև 19-րդ դարի սկիզբը Թեմա 2. Վրաստանը 19-րդ դարում- 20-րդ դարի ակզբին Թեմա 3. Վրաստանը խորհրդային ժամանակաշրջանում Թեմա 4. Վրաստանը հետխորհրդային տարիներին Թեմա 5. Արևելյան Անդրկովկասը 17-րդ դարում-19-րդ դարի ակզբին Թեմա 6. Արևելյան Անդրկովկասը ռուսական կայսրության կազմում Թեմա 7. Արևելյան Անդրկովկասը 20-րդ դարի սկզբին Թեմա 8. Ադրբեջանի խորհրդայնացումը և հարաբերությունները հարևան երկրների հետ (1920-1921 թթ.) Թեմա 9. Ադրբեջանը խորհրդային տարիներին (1921-1980-ական թթ.) Թեմա 10. Ադրբեջանի հանրապետությունը ետխորհրդային տարիներին
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	Գնահատումն իրականացվում է բազմագործոնային համակարգով՝ 100 բալանոց սանդղակով, հետևյալ բաղադրիչների ներառմամբ. ✓ ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճան, ✓ ինքնուրույն աշխատանքի կատարում, ✓ սեմինար պարապմունքներին ուսանողի մասնակցություն, ✓ ուսանողի կողմից դրսևորած ընթացիկ ակտիվություն, հմտություններ և կարողություններ, ✓ թեստային առաջադրանք
Գրականություն	*Պարտադիր-* 1. Բայրամյան Հ., Ակնարկներ վրաց նոր գրականության պատմության, Երևան, 1983: 2. Բայրամյան Հ., Վրաց գրականությունը 5-19-րդ. դդ., հ. Ա, Երևան, 2007: 3. Գալոյան Գ.Ա., Ռուսաստանը և Անդրկովկասի ժողովուրդները, Երևան, 1978: 4. Երեմյան Ս., Հայաստանը ըստ «Աշխարհացույցի», Երևան, 1963: 5. Զոհրաբյան Է.Ա., Նախիջևանյան հիմնախնդիրը և Հայաստանի «դաշնակիցները», Երևան, 2002: 6. Էնաեթոլլահ Ռէզա, Ազարբայջան և Առան, /Կովկասեան Ալբանիա/ Երևան, 1994:

7. Էնաեթոլլահ Ռէզա, Առանը հնագույն ժամանակներից մինչև մոնղոլները, Երևան, 2003:
8. Հայ-վրացական գրական, պատմամշակութային հարցերը վրաց մամուլում 1988-90 թթ.: Նյութերի ժողովածու, Երևան, 2001:
9. Մելքոնյան Ա., Ջավախքը 19-րդ դարում և 20-րդ դարի առաջին քառորդին, Երևան, 2003:
10. Մարգարյան Հ.Գ., Հյուսիսային Հայաստանի և Վրաստանի ԺԲ դարի պատմության մի քանի հարցեր, Երևան, 1980:
11. Մարտիրոսյան Վ.Մ., Հայ և վրաց ժողովուրդների համագործակցությունը ազատագրական պայքարում, 18-րդ դ.արի 20-ական թթ., Երևան, 1971:
12. Մանասյան Ա.Ս., Ղարաբաղյան ազատամարտը հայոց քաղաքական գիտակցության հայելում, Երևան, 2003:
13. Սարդարյան Կ., Հայ-վրացական հարաբերությունները: 1918–1921թթ, Երևան, 2001:
14. Սիմոնյան Ա.Հ., Զանգեզուրի գոյամարտը, Երևան, 2000:
15. Սիմոնյան Հ. Դ., Ազատագրական պայքարի ուղիներում, Երևան, 1999:
16. Վիրաբյան Վ., Հայ-վրացական պատերազմը, ՀՀ կառվարության ռազմաքաղաքական գործունեությունը և կուսակցությունները, Երևան, 2003:
17. Վրացյան Ս., Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993:
18. Армяно-азервайджанские отношения: реалии и перпективы, Ереван, 2001.
19. Акчавадзе З.В., Очерки экономической истории Грузии первой половины 19 в., Тбилиси, 1966.
20. Амиракашвили Ш.Я., История грузинского искусства, М. 1963.
21. Грузия, Проблемы и перспективы развитая, под ред. Е.М.Кожокина т. 2, М. 2002.
22. Игорь Мерыхува, ОБ Авхазах и Авхазии (историческая справка). Сухуми, 1993.
23. История Азервайджана, в 2-х томах, Баку, 1954.
24. История Грузии, Тбилиси, 1962.
25. Лордкипанидзе М. Д., История Грузии 11-начала 13в., Тбилиси, 1976.
26. Меликишвили Г.А., К истории Древней Грузии, Тбилиси, 1959.
27. Народы Кавказа, т. 2, М., 1962.
28. Очерки истории Грузии, т. 1-2, Тбилиси, 1988-1989.

	Լրացուցիչ- 1. Ավետիսյան Հ., Հայկական հարցը 1918 թվականին, Երևան, 1997: 2. Արամայիս, Ղարաբաղի տագնապը, Երևան, 1993: 3. Դադայան Խ., Հայերը և Բաքուն, Եր., 2006: 4. Զոհրաբյան Է., Նախիջևանյան հիմնահարցը և Հայաստանի «դաշնակիցները» (1918 թ. դեկտեմբեր – 1920 թ. ապրիլ), Երևան, 2002: 5. Կնյազյան Դ., Ադրբեջանական Դեմոկրատական հանրապետության կովկասյան քաղաքականությունը 1918-1920թթ. 6. Ստեփանյան Գ.,Բաքու քաղաքի հայության պատմությունը, Եր., 2011: 7. Վրացյան Մ, Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան, 1993: 8. Մովսեսովա Ի., Հովնանյան Ա., Բաքվի ջարդերը, Եր., 1992: 9. Ղուլյան Յու., Հայաստան-Ադրբեջան հարաբերությունների պատմությունից 1918-1920թթ., Երևան, 2009: 10. Авалов З., Независимость Грузии в международной политике 1918-1921 гг., Париж, 1923. 11. Байков Б., Воспоминание о революции в Закавказье, (1917-1920гг.), Архив русской революции, том 9-10, Берлин, 1923. 12. Балаев А., Мамед Эмин Расулзаде, (1884-1955), М., 2009. 13. Борьба за победу советской власти в Азрбайджане 1918-1920 гг., Баку, 1967. 14. Векилов Р., История возникновения Азербайджанской республики, Баку, 1998. 15. Волхонский М., Муханов В., По следам Азербайджанской 16. Ишханян Б., Великие ужаси в гор. Баку, Тифлись, 1920. 17. История Армении, Ереван, 2000. 18. Токаржевский Е.А., Из истории иностранной интервенции и гражданской войны в Азербайджане, Баку, 1957. 19. Туманян М., Дипломатическая история Республики Армения 1918-1920гг., Ереван, 2012. 20. Шахатунян А., Административный передель Закавказского края, Тифлись, 1917.